

Становище

от проф. д-р Петър Георгиев Сотиров – преподавател в Института по славянска филология при Университета „Мария Кюри-Склодовска“ – Люблин, Полша относно дисертационния труд на **Галина Стоянова Кръстева на тема „Преводни трансформации при причастията в полски и български език“** за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ по направление 2.1. Филология (теория и практика на превода)

Представеният за оценка дисертационен труд е в обем от 233 стр., състои се от уводна част, в която са представени мотивите за пристъпване към темата, обектът и целите на изследването и структурата на работата, три глави, от които първата има теоретично-описателен характер, а останалите две – аналитичен, заключение, в което са поместени произтичащите от анализи изводи и обобщения, както и списък на библиографските източници. Така избраната от авторката структура е ясна и е напълно в съответствие с логиката на едно научно изследване.

На първо място бих искал да подчертая, че избраният за обект на изследване проблем е особено актуален, защото досега в областта на българо-полските транслаторични изследвания преводът на неличните глаголни форми не е бил обект на специални задълбочени проучвания, затова появата на настоящия дисертационен труд смятам за явление, запълващо известна празнина в славянската теория и практика на превода. В уводната част на работата си авторката е успяла прецизно да изясни обекта и предмета на изследването си, неговите цели, както и убедително да мотивира избора на избраните за анализ конкретни източници на езиков материал – сборникът разкази на Олга Токарчук „Дом дневен, дом нощен“ и цикълът разкази на Йордан Йовков „Старопланински легенди“.

Първата глава на труда (с. 9-60), озаглавена „Видове причастия и преводни трансформации“, представя необходимата за предприетото изследване теоретична база. Въз основа на популярни библиографски източници тук в обобщаващ вид е представена основната характеристика на отделните видове причастия в българския и в полския език, като съвсем основателно е обърнато внимание на съществуващите българо-полски асиметрии в областта на системата на неличните глаголни форми. В тази глава е намерила място и информация по темата за преводните трансформации. Съвсем основателно са изтъкнати както постиженията на изследователи с международна известност като Л. С. Бархударов, А. Д. Швейцер, В. Н. Комисаров, В. Г. Гак, К. Латифов и др., така и на българските учени в лицето на А. Людсканов, Ив. Васева, А. Лилова, Т. Кирова, И. Ликоманова, Б. Алексиева и др. Смятам, че с оглед на научния профил на предприетото изследване авторката е имала достатъчно основание да включи по-пълнен обем (освен споменатата М. Кшиштофяк) идеите и на полската транслаторична школа, представяна от учени като Франчишек Груча (Franciszek Grucza), Барбара Келар (Barbara Z. Kielar) Роман Левицки (Roman Lewicki), Войчех Хлебда (Wojciech Chlebda) и др. Все пак като цяло теоретично-описателна глава на дисертационния труд свидетелства за достатъчната информираност на авторката и нейната добра теоретична подготовка,

които са необходимата предпоставка за провеждане на успешен анализ на ексцерпирания материал.

Прочитатът на следващите две глави показва, че съдържанието им надхвърля съдържанието, което е заложено в заглавието на дисертацията, защото тук обект на анализ са не само преводните трансформации, а всички случаи на превод на нелични глаголни форми. Във втората глава под заглавие „Превод на полските причастия и деепричастия в българския език“ (с. 61-131) е представен анализът на превода на полските причастия и деепричастия на български език. В рамките на анализа се взети предвид 1026 нелични глаголни форми, което представлява достатъчно представителен по обем езиков материал. Констатираните случаи на превод са подложени на анализ въз основа на стандартизиран аналитичен модел, включващ класификация на предпочетените преводни еквиваленти в рамките на всяка група причастия по вид и количество, а също и предлагащ критическа оценка на извършения превод. С пълна убеденост смятам, че извършената класификация е правилна, наблюденията са описани с разбиране, положително впечатление прави авторската интерпретация и оценката по отношение на приемливостта на една или друга преводна стратегия. Добро авторско решение с голяма информативна стойност е също поместването на обобщаващ коментар в края на тази (също и на следващата) глава, предлагащ както количествени данни от проведеня анализ, така и тяхната съдържателна интерпретация. Интересен тук е изводът на авторката за голяма тъждественост на изходния и преводния текст (с. 124), въпреки, че не липсват случаи на преводни трансформации. На всеки един от последните случаи съвсем основателно авторката е посветила обширен коментар.

Третата глава на изследването под заглавие „Превод на българските причастия на полски език“ (с. 132-214) съдържа анализ на превода на българските причастия на полски език. Тук последователно са разгледани приложените преводачески стратегии при предаването от полски на български език на сегашните деятелни причастия, на миналите деятелни причастия, на миналите страдателни причастия, образувани от преходни глаголи и на миналите страдателни причастия, образувани от непреходни глаголи. В резултат на внимателна ексцерпция авторката е установила, че най-многобройно присъствие в изходния текст на български език имат миналите страдателни причастия, образувани от преходни и непреходни глаголи (съответно 274 и 145 на брой), при които е констатирано и най-голямо разнообразие от различни видове преводни съответствия. На второ място са миналите деятелни причастия – 96 на брой и с 11 вида преводни съответствия, а най-малобройна е групата на сегашните деятелни причастия (3). И в тази глава последователно е приложен приетият и демонстриран в предишната глава модел на анализ, като и тук авторката е проявила точен усет, благодарение на който е успяла да представи достатъчно подробен и задълбочен анализ и изводи, които, също показват голяма степен на преводно съответствие.

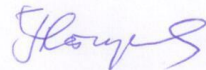
Заклучителният раздел на работата (с. 215 - 228) има обобщаващ характер. В пълно съответствие с обекта и целите на изследването тук са подложени на подробен коментар преди всичко случаите на констатираните преводни трансформации, които са разделени на граматични (морфологични и синтактични) и лексикални. Въз основа на статистически данни авторката е формулирала извод за изразително преимущество на морфологичните трансформации, като напълно е приемливо обяснението, че това се

дължи на стремежа за компенсиране на някои езикови българо-полски асиметрии в областта на морфологията (с. 216). В тази част подробно са коментирани и случаите на лексикални преобразувания, които авторката е определила като „по-отчетливи“ от граматичните (с. 224). Сред тях случаите на трансформация от типа „замяна“ са се оказали най-многобройни и с това резултатите от настоящето изследване потвърждават резултатите от други изследвания (напр. на И. Ликоманова) за приложението на този тип трансформация в превода при близкородствени езици (с. 226).

На фона на общата положителна оценка на дисертационния труд трябва да се отбележат някои пропуски и неточности. Става дума за някои случаи на неточен превод, напр. *tówiq, že – казал, че* вм. *говорят, че* (с. 55) или за твърдения без библиографска препратка (напр. след изрази от типа „В полското езиковедие неличните глаголни форми се разделят на две големи групи“ (с. 10); „според все повече речници“ (с. 80) и др., както и за липсата в списъка на библиографските източници на някои от споменатите или цитирани в текста автори, напр: Андрейчин, Асенова: 1998: 216 (с. 13), Бобровски 1996: 37 (с. 21), Токарски 1973: 194-196 (с. 21) и др. Тези неточности и пропуски не намаляват научната стойност на представения дисертационен труд, като при една по-старателна редакция лесно могат да бъдат отстранени.

В заключение на становището си смятам, че в предложения за оценка дисертационен труд обект на проучване е една актуална, непроучвана досега проблематика от областта на българо-полската теория и практика на превода. В текста на дисертацията авторката е показала както широки знания по предмета на изследването, така и умения за провеждане на задълбочен анализ, включващ приложението на процедури от количествен и качествен характер. Формулираните въз основа на анализа изводи са интересни, логични и изцяло произтичащи от него. По този начин извършеното изследване разширява познанието за изследвания обект и представлява важен принос в областта на теорията и практиката на превода. Авторефератът на дисертационния труд отразява правилно съдържанието на цялостната разработка, а посочените в него приноси отговарят на действителността. Във връзка с всичко казано с пълна убеденост предлагам на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят на Галина Стоянова Кръстева научната и образователната степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология (теория и практика на превода).

10.04.2019 г.

Проф. дфн Петър Сотиров